

*I Marxa popular a la Balma de la Xemeneia**

per Joan Abad i Albert Aulines

* Redactat i presentat el desembre de 2004, aquest article havia d'haver estat publicat al número 8 de la revista *Amera* (primavera 2004), però, finalment, no va ser publicat "per motius d'espai", segons el consell de redacció, raó per la qual hem cregut adient incloure'l íntegrament en aquest Quadern.

L'Ajuntament d'Amer ha recolzat, sempre i de molt bon grat, les nostres propostes de divulgació del jaciment prehistòric "Balma de la Xemeneia." Pensem que els primers receptors de tot allò que anem coneixent dels remots habitants de la vall, han de ser els actuals ciutadans de la vila. Així, sempre que podem dediquem part dels nostres esforços i el nostre temps a posar la informació que anem recollint a l'abast de tothom.

Hem explicat als centres escolars, de viva veu i amb demostracions pràctiques, com vivien i com explotaven el Medi els homínids dels Cingles. Racionalització i màxim aprofitament dels recursos alimentaris de la muntanya de St. Roc i el seu immediat entorn.

A la plaça de la vila, per St. Martí de l'any 2002, vam encendre un foc amb el sistema d'encesa per fricció d'un esparterer, i, també, hi vam esquarregar un xai amb uns trinxants de pedra que, prèviament, ens havíem fabricat amb l'ajut d'uns quants voluntaris que van col·laborar activament en aquesta singular proposta divulgativa. Però ens mancava una visita a peu de jaciment amb tota aquella gent que estigués interessada en veure com avancen els treballs d'excavació de la Balma. Així, el 15 de novembre de 2003, un nombrós grup de persones, convocades per l'Ajuntament i el grup excursionista Esquelles, es reunia a les nou del matí a la plaça de la vila. L'objectiu era fer una bona caminada des del peu de la cinglera, just a tocar el mas propietat de Fèlix Llobet i actualment en procés de restauració: Escucurull.

Figura 1. Escola Pública Gaspar de Queralt d'Amer. 12 de maig de 2003. Alumnes que van participar a la demostració de prehistòria al pati de l'escola. El taller va consistir en mostrar-los com encenien el foc i fabricaven instruments de pedra les comunitats que van viure a la Balma de la Xemeneia.

Figura 2. 17 de novembre de 2002. Plaça de la vila d'Amer. Festa de Sant Martí.

A la imatge, esquarteració d'un xai amb trinxants de pedra fabricats moments abans amb còdols del riu Brugent. A les 10 de matí havíem encès un foc amb el sistema tradicional de fricció (una base plana de fusta i una broca)

Fig. 3 Parada al Cau del Llop. El Cau del Llop és una petita cavitat d'origen càrstic que, de bon principi, no ens sembla que pugui contenir restes arqueològiques. Les seves reduïdes dimensions segurament van ser aprofitades per animals com ara les guilles o els llops, qui ho sap. Una des les assistents ens va explicar que durant la guerra civil s'hi havia amagat algunes persones. La història sembla certa, atesa l'acumulació de roques a l'entrada de la cova.

Una mirada al passat

Els humans actuals, plens a vessar de ginyes tecnològics, hem oblidat les coses més elementals, com ara recórrer al medi natural per aconseguir aliments. "Fer bullir l'olla", antigament era un assumpte al qual s'hi havien de dedicar totes les hores del dia. Totes les energies de la família. I no sempre hi havia sort. No hi havia gaire temps per pensar. Amb la panxa buida no es pot filosofar. La Fam i el nucli familiar, fins fa ben poc i a casa nostra, eren dos elements que sempre caminaven de bracet. Ara, les coses han canviat. Les generacions actuals, afortunadament, no en saben absolutament res de l'esforç que significava tenir productes alimentaris al rebost. Simplement, van al "super" de la cantonada i... llestos. Hem substituït el llaç de caçar conills per la VISA. Així de clar. I tant eficient és un sistema de cacera com l'altre. Tot i que, com sempre, ambdós sistemes s'han de saber utilitzar correctament. Sinó, menjar es converteix en una aventura "indigesta."

Fer camí

Caminar i gaudir de l'entorn natural. Caminar sense pressa. Fer-ho amb una colla de gent receptiva, sensible a tot allò que ens envolta, és una sort. Un privilegi. Així és com ens sentíem aquell dia, conscients del moment i atents a les preguntes que ens feien els companys de caminada. Alhora, vam establir un profitós intercanvi d'informació. Tothom hi va aportar el seu gra de sorra: plantes, aus, roques, antics costums, llegendes... Trobem que la caminada va ser curta. Sense adonar-nos-en, ja érem a peu de jaciment i esmorzant.

Situació de la Balma de la Xemeneia

La Balma és un mirador natural extraordinari. Recolzats contra la càlida paret calcària, podem observar l'entorn i no ser vistos. És un punt de guaita fantàstic. Res, cap moviment no passa desapercebut als ulls d'un observador atent. Per tant, parlem d'un lloc estratègic formidable. És lògic, doncs, que al llarg de la prehistòria aquest singular emplaçament hagi estat ocupat en incomputables ocasions. I és això el que durant aproximadament una hora vam estar explicant a la gent que va acudir a la visita guiada.

Els vam mostrar les lleus traces d'ocupació que es poden observar a simple vista, com ara uns molars de cavall recoberts d'uns líquens grisos, afortunadament ocults per aquesta pàtina natural, preservats ara per ara de possibles actuacions furtives. Els vam mostrar unes quantes eines de pedra, localitzades durant la campanya d'excavacions de setembre de 2003. Uns ossos fragmentats amb clares senyals de descarnament i el possible emplaçament d'un fogar, encara en fase d'excavació. I l'estratègia de caça que aplicaven als cavalls, les restes dels quals apareixen constantment en tots els estrats excavats fins ara. Estem convençuts que els feien saltar al buit, i, un cop a la base del cingle, els esquarteraven i els consumien allí mateix. Pensem en ocupacions puntuals, d'uns quants dies. En campaments d'ordre estacional. En grups nòmades profundament coneixedors de la regió i del seu potencial alimentari. En gent que sabia utilitzar bé, posant-les a la pràctica, determinades i eficients estratègies de caça, bàsiques per a la supervivència de les petites comunitats que evolucionaven per un extens territori, a banda i banda dels Pirineus.

Figura 4. *l Caminada Popular a la Balma de la Xemeneia
(15 de novembre de 2003).*

A la imatge la totalitat de la gent que va participar a la Caminada. Al fons la cinglera de Sant Roc. A l'esquerra de la cinglera el nostre objectiu: el jaciment prehistòric de la Balma.

Agraïments

La I Marxa Popular a la Balma de la Xemeneia, doncs, pensem que va tenir una assistència de públic nombrosa, la qual cosa agraïm des d'aquesta plataforma d'opinió. Moltes gràcies a tots, per la vostra generositat manifesta i pel vostre temps. Esperem repetir l'experiència l'any vinent. Llavors, si tot va bé, en sabrem més coses. Probablement ja s'haurà fet l'anàlisi de les mostres que han viatjat fins els Estats Units; materials que analitzarà un conegut i prestigiós especialista en jaciments prehistòrics peninsulars, el Dr. James Bischoff, de la Universitat de Xicago.

Ben cordialment

Joan Abad i Arbussé i Albert Aulines i Valentí.
Membres de l'Associació Arqueològica de Girona.
30 de desembre de 2003.

Figura 5 Esmorzar a la Balma

Hi ha una molt bona visibilitat a les valls. Mentre esmorzem, comentem la situació privilegiada del jaciment. Un ornitòleg assistent ens explica que la colònia que hi ha a la Xemeneia no és pas d'orenetes comunes sinó de roquerols